

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

DOI: 10.4312/CUAJ3455
Sodobna slovanska kratka zgodba 7

Tanja Mravak

Pšanc

Iz hrvaščine prevedla Đurđa Strsoglavec

Ta ženska me je pričakala pred vrati pisarne. Videti je bila, kakor da se je uredila za k maši. Rjav kostim – krilo do polovice meč, bež srajca, zapeta čisto do vratu, izvezen ovratnik in zlat križec na verižici. Lasje, neumiti, se mi zdi, so ji segali do ušes. Brez kakšne določene pričeske. Kar tako, postrženi do ušes. Črno torbo je trdno držala z obema rokama in jo stiskala k trebuhu. Pomislil sem, da se moja mama oblači precej bolj smelo kot ta ženska, celo za k maši. Ni se premaknila, vse dokler nisem iz žepa vzel ključev in stopil pred vrata pisarne. Potem se je zasmejala. Mislim, da ni imela štirice zgoraj desno.

»Dobro jutro. Poslali so me k Perkovu.«

V snopu sem našel ključ, vendar ga nisem vtaknil v ključavnico, temveč sem s tako uperjenim ključem obrnil glavo k tej ženski.

»Dobro jutro. Jaz sem Perkov.«

Obrnil sem se k vratom, naciljal ključ v ključavnico, zadel, dvakrat obrnil v desno, odprl vrata in stopil v pisarno. Ženska je omahovaje stala pred vrati.

»Vi ste policaj Perkov?« je znova vprašala.

»Ja, sem,« sem odgovoril, ne da bi se obrnil.

Odprl sem okno in se usedel za mizo. Ženska je še kar stala pred vrati. Z roko sem jo povabil, naj vstopi in pokazal na stol. Ni se premaknila.

»A se bote preoblačil, a nej počakam?«

»Oblekel sem se, kar vstopite.«

Stiskala je črno torbico. Začela mi je iti na živce.

»Kaj pa uniformo?«

»Ne nosim uniforme. Vstopite, ne stojte pred vrati.«

Naredila je korak v pisarno in znova obstala. Stala je v razkoraku, z zgornjim delom telesa, ustavljenim v rahlem preboju naprej. Znova je stisnila torbico in vprašala:

»Pa ste vi policaj Perkov?«

»Ja, sem.«

Po hodniku je šla Stela. Stela Si-es-aj. Srajce v vseh odtenkih sive. Zgornji trije gumbi nikoli uporabljeni. Od pet do sedem centimetrov petk. Črne hlače dobrih krojev, včasih na njih tanek rdeč pas. In nekaj sivih in črnih kril enake dolžine. Pri hoji do kolen, v sedečem položaju ravno prav.

Slišal sem, da je stopila v pisarno.

»Čem zapret vrata?« sem se zdrznil ob vprašanju svoje stranke.

»Zaprte in sedite.«

'Že enkrat,' sem skoraj rekel.

»Rekli so mi, da se ... s tem mojim problemom ... to, mislim, zakaj sem prišla ... ukvarja Perkov pa da je v sobi 21. Tako.«

Vtem se je prekrížala, poljubila križec na verižici in stopila k mizi. Znova sem ji pokazal, kam se naj usede. Ponudil sem ji, naj sleče jakno in odloži torbo. Samo odkimala je, se usedla in trdno stisnila torbo na kolnih. S povešenim pogledom je gledala v svoje roke. Nato se je zdrznila in me vprašala:

»Kak policaj pa ste brez uniforme?«

»Jaz sem inšpektor.«

Vzel sem značko in ji jo pokazal.

»Inšpektor Perkov, me veseli,« sem znova ponovil svoj priimek.

Ponudil sem ji roko. Ni mi segla vanjo, temveč je hitro odprla torbo, iz nje vzela denarnico in iz nje osebno izkaznico in mi jo pomolila.

»Milica Sirić.«

Milica Sirić je bila tri leta starejša od mene, znova sem pogledal njo in sliko in datum rojstva in ... Milica Sirić je tri leta starejša od mene. Petindvajset let mlajša od moje mame. Milica Sirić je letnik Stele Si-es-aj. Milica je imela januarja petintrideseti rojstni dan. Stela ga ima danes.

Milica Sirić je sedela na drugi strani mize in ni vedela, ali naj denarnico pospravi ali naj jo pusti na mizi, dokler ne dobi osebne izkaznice nazaj. Z dlanjo je živčno drsela po mizi naprej in nazaj.

»Povejte, Milica, kako vam lahko pomagam.«

Milica je umirila roke na mizi in sklonila glavo.

»Jaz ... Jaz nisem prišla zaradi sebe. Ne, ne. Jaz sem v redu. Tako ko vsi. Ja. Ampak v redu.«

Roke je spet dala na torbo in stiskala ročaja.

»V redu, Milica, povejte mi, zakaj ste prišli.«

Sramežljivo me je pogledala, ne da bi dvignila glavo. Samo veke je malo privzdignila.

»Mal vode bi,« je rekla.

»Tako bom.«

Z mize sem vzel mobilnik in planil na hodnik. V Stelinem predalu je od včeraj od 16.10 dišeča krema za telo chloe. Sinoči sem pripravil tri sporočila. Bila so pripravljena, da jih pošljem na njeno številko, samo pošlji je bilo treba pritisniti. V načrtu sem imel, da jih bom poslal takoj, ko bom slišal, da je stopila v pisarno, ampak me je Milica Sirić pričakala pred vrati. Počasi sem hodil proti koncu hodnika, kjer so stale steklenice z vodo. Odprl sem prvo sporočilo: *Odpri tretji predal*. Pošlji: Stela CSI. Da.

Nehal sem se premikati. Nehal sem dihati. Pa vseeno nisem slišal, da bi odprla predal. Bil sem predaleč. Natočil sem vodo in odprl drugo pripravljeno sporočilo: *Začudi se, presenečeno poglej, vzemi škatlo, postavi jo k ušesu in stresi*. Pošlji: Stela CSI. Da.

Ko sem se vračal v svojo pisarno, sem odprl tretje sporočilo: *Odpri. Bodi navdušena*. Pošlji: Stela CSI. Da.

Zazdelo se mi je, da sem slišal šelestenje darilnega papirja. Hitro sem stopil v pisarno in zaprl vrata. Milica Sirić je gledala plastični kozarec, kako se je iz moje roke premestil na mizo pred njo.

»Hvala,« je rekla, vendar ni naredila požirka.

»No, Milica, spijte malo pa bova začela. Velja?«

Kozarec sem ji s konicami prstov porinil še malo bliže.

To je razumela kot dovoljenje, ali kot ukaz, kaj pa vem, v glavnem malo je spila. Nato je tudi spregovorila.

»Velja.«

Dotaknila se je osebne in pobožala svojo sliko, na kateri je bila naličena in z daljšimi lasmi. Imela je drobne svetlomodre uhane. Nekaj časa je gledala sliko in nadaljevala:

»To, kar bom rekla, ne bote nobenemu povedal, a ne?«

In me je pogledala tako, da je komajda odvrnila pogled s svoje slike na osebni izkaznici.

»Ja, tega vam ne morem obljubiti. Ne vem, za kaj gre. Najbrž bo še kateri od mojih kolegov vedel za to. Mogoče bomo sestavili zapisnik.«

Naglo je vstala, pobrala osebno, odprla denarnico, jo pospravila in odločneje kot karkoli doslej rekla:

»Pol pa nič.«

Med vstajanjem je nekako sunila kozarec z vodo in ga prevrnila. Temnejši odtenek rjave barve se je širil po sprednji strani Miličinega krila. Z roko je začela odstranjevati vodo z njega, kakor da gre za krušne drobtinice. Nato je pobrala kozarec s tal, ga postavila na mizo, iz torbe vzela robec, pokleknila na tla in pivnala vodo. Imela je platnen robec, ki se je v hipu napil vode, in ni je imela kam dati, zato je še kar pritiskala na isto mesto.

In ves čas je govorila: Jojmene, jojmene, jojmene ...

Stopil sem okrog mize, prišel k njej, jo prijel za komolec in ji pomagal vstati. Neznosno mi je šla na živce. Nekaj v tem glasu. Ali ti lasje ... Znova sem sedel na svoj stol. Usedla se je, torbo postavila na mokro krilo, roke na torbo in, kakor da se ne bi nič zgodilo in kakor da ne bi bila mokra, nadaljevala.

»Sam nič ne bom podpisala. Lahk tako?«

»Tako lahko. Ampak tako vam ne bom ravno veliko pomagal.«

»Ni treba men pomagat, sej sem povedala.«

»Ampak?«

»Ampak mojemu možu.«

Zdelo se mi je, da je malo dvignila glavo, ko je to rekla. Glavo je držala skorajda pokonci.

»Kaj pa se je zgodilo? Mu kdo grozi, vam je kdo kaj ukradel?«

»Njemu?! Mojemu Boretu?! Ne.«

Vtem je naposled do konca dvignila glavo in normalno sem lahko videl njene oči in usta. Prezirljivo me je gledala.

»Kaj pa je potem? In zakaj on ni prišel? Je česa kriv?«

»Moj Bore ni nič kriv.«

»Kaj pa je potem, Milica?«

»Ja, no ... kako nej rečem ... mal ga je zanesl, ubožca.«

Znova je povesila pogled in skomignila z rameni. Zavzdihnila je.

V mislih sem že oblikoval kazensko prijavo zanj.

»Kako to mislite, da ga je malo zaneslo? Pri čem?«

Molčala je. Za hip me je pogledala in znova odvrnila pogled. Zavrtel sem se na pisarniškem stolu. Obrnil sem ji hrbet in gledal skozi okno, steno, radiator, okenske okvirje, kjer sta se veselo parili dve pikapolonici kakor v reklamah za peugeot. Vstal sem, stopil k njima, se obrnil k Milici Sirić in ju s hrbtom zaščitil pred njo ter njo pred njima. Roke sem dal za hrbet in držal pesti: srečno, žužka.

»Povejte mi, Milica. Prišli ste na policijsko postajo, poslali so vas v kriminalistično službo. Obljubil sem vam, da vam ne bo treba nič podpisati, ampak povejte mi.«

Roke je prestavila s torbe na mizo. Gledala je v konice prstov. Sklepala

in razklepala je roke na moji mizi.

»A je v redu, gospod inšpektor?« je rekla in obstala.

»Kaj? Kaj ali je v redu?« sem malo trše izgovoril, živčno, slišati je bilo bolj živčno, kot bi bilo treba. Malo, da pokažem, kdo je šef. Pa še s temi rokami za hrbtom.

In Milica je spregovorila.

»Ja, a je v redu, če žena reče kej prot svojmu? Sam zdej, ko sem prišla, bom pa povedala. Tako.«

Milica je vstala, postavila torbo na tla in slekla jakno. Iz krila, ki se ji je prilepilo na nogo, je potegnila srajco, prijela spodnjo majico in oboje dvignila, da bi videl njen trebuh. Modrikasta oblika, velika kot pest, je ležala pod desnim dvanajstim rebrom.

»A vidite?« je vprašala in ubogljivo držala dvignjeno majico, dokler nisem odgovoril pritrdilno.

»Pa še neki. Men se zdi, da ste vi ko zdravnik. A ne?«

To ni bila prva modrica, ki sem jo videl. Tudi prva pretepena ženska, ki sem jo videl, ni bila. Nekatere so potrebovale še več časa, da so jih pokazale. Pravzaprav me je Milica presenetila. Še pomislil nisem, da ima modrico. Zdaj sem čakal na opravičila.

»Milica, kot zdravnik sem.«

»Ja,« je rekla.

»A vas boli?« sem vprašal.

»Mal ... Če se primem.«

»Milica,« sem začel, »kako je nastala ta poškodba?«

»Od pšanca.«

»Kako od piščanca? A je skočil na vas?«

»Ne, gospod inšpektor. To imam od mrtvega pšanca.«

Nato je še malo dvignila srajco.

»Na, pošlatite. Trdo je.«

Modrica je imela nepravilno obliko. Kakor da bi piščanec vtisnil greben. In oko. In kljun. Srajco je držala visoko, kakor pri zdravniku. Ob zadnjem dvigu je potegnila tudi del nedrčka. Pokukala je mehka polobla njenih belih prsi: barva, ki se ni niti malo razlikovala od preostalega telesa, razen od te modrice. S prsti desne roke je držala dojko in srajco. S kazalcem druge roke je pritisknila na tisti del modrice, ki se mi je zdel podoben očesu. Nohte je imela razpokane, obnohtna kožica je kakor rogovi štrlela z obeh strani.

»Pošlatite,« je ponovila.

A je videla pikapolonici?

Še enkrat sem pogledal modrico in košček prsi. Ne enega ne drugega nisem hotel potipati.

»Spustite srajco, Milica, videl sem.«

Povesila je pogled, si zatlačila spodnjo majico in srajco za krilo, oblekla jakno in se usedla. Malo sem obrnil glavo. Pikapolonici sta padli na tla. Tudi sam sem se usedel, previdno, da ju ne bi pohodil.

Vzel sem blok in zapisal njeno ime, priimek in mesto poškodbe. Zdaj sem že imel nekaj, kar je bilo podobno mojemu delu.

»Kaj to pišete?« je vprašala.

»Pišem, kje imate poškodbo.«

»Zakaj pa?«

»Da ne bi pozabil.«

»Nič ne bom podpisala.«

»V redu.«

Odložil sem blok, prepletel prste in tako sklenjene dlani položil na mizo.

»Ne razumem. Poškodoval vas je mrtev piščanec?«

»Ne.«

»Ampak?«

»Ampak Bore. Zamahnil je s pšancem.«

»In vas udaril s piščancem?«

»Ja, z glavo od pšanca. Glava je najtrša.«

»Milica ... Kar vas bom zdaj vprašal, je stvar vaše presoje.«

»Ja?«

»Ali mislite, da je to storil namerno? Z namenom, da bi vas poškodoval?«

Bil sem lačen, mimogrede sem hotel kot po naključju videti Stelo, ampak zdaj ni bil čas za prekinjanje pogovora.

»To je naredil zato, ker sem porabila poln bojler vode, ko sem skubla pšanca. Ne da bi me poškodoval, ampak zato. Pa mislim, da si nisem zaslužila. Z manj vode se pšanca ne da oskubst.«

Milica Sarić, tri leta starejša od mene, je z eno besedo odstranila Steline gibe iz moje glave.

»Kako mislite 'zaslužila'?«

»Tako. Včasih si zaslužim. Sam s pšancem pa ne bi smel.«

Nisem vedel, kaj naj, zato sem predlagal:

»Milica, a bi še malo vode?«

»Bi ...«

»Pa malo se posušite, čakajte, vam bom prižgal radiator.«

Znova sem vzel mobilnik in planil na hodnik. Vrata Steline pisarne so bila odškrnjena. V košu sem videl zmečkan rožnat papir. Stela Si-es-aj je bila zunaj. Začudil sem se, da je nisem slišal. Nič mi ni odgovorila. Iz postaje sem šel v pekarno čez cesto po burek. Malicali smo v sobi čistilk. Tja komandir ni nikoli vstopil. Bila je že gneča. Popaj je jedel banane in pil čokoladno mleko, Stela Si-es-aj in Nada Policajka sta s kazalcem tapkali po dnu papirnate vrečke in tako pobirali semena, ki so padla s polnozrnatih palčk. Stela Si-es-aj je nesla prst k ustom, z

jezikom snela sončnično seme in sezam in mi rekla:

»Ej, ena ženska te čaka.«

»Mi boš merkala burek?« sem rekel jaz njej.

»Nej ti Popaj, na teren moram,« je rekla.

Obrisala si je roke, si odpihnili drobtinice s srajce in se napotila k vratom. Za hip se je ustavila ob meni, me pogledala s čisto odprtimi očmi, brez vsakršnega sramu in nelagodja, brez vsakršnega premikanja trepalnic, obrvi, ramen, česarkoli. Samo papirnato vrečko je mečkala, da jo bo vrgla v smeti. In mi je rekla:

»Aja, hvala za tist. Super, mi je lih zmanjkal.«

In je s papirnato kroglico zadela koš.

Nisem bil več lačen, burek sem postavil pred Popaja. Šel sem po vodo za Milico.

Ko me je Milica Sirić zagledala, se je hitro odmaknila od pečke in se usedla. Torbo je postavila na kolena, roke na ročaja. V pisarni je bilo vroče.

»Ste se posušili? Tule je voda. Lahko nadaljujeva?«

»Sem. Hvala. Lahk. Oprostite. Dejmo.«

»Gospa Sirić, ali želite prijaviti svojega moža, da vas je fizično nadlegoval?«

Naredila je požirek in kozarec previdno postavila nazaj na sredo mize.

»Nič ne bi podpisala. Če lahk kej brez podpisovanja.«

»Ne. Brez vaše izjave in podpisa ne morem nič. Lahko greste edino domov.«

»A mu lahk vi kej rečete? Ga mal opozorite, se mal z njim pogovorite. Jaz ne morem, mene ne bo poslušal. Ampak vi, ko možki, bi pa mogoč lahk kej.«

»Jaz zdaj nisem možki, ampak sem uslužbenec kriminalistične policije. Lahko bi bila tudi uslužbenka. S tega položaja lahko kaj storim samo,

če imam vašo pisno izjavo. Podpisano.«

»Ampak obljubil ste mi, da ne bom nič podpisala.«

»Saj vam ni treba.«

»Kaj bo pa pol, če ne podpišem?«

»Nič.«

»A pol nič?«

»Nič.«

Razveselil sem se mogoče še toplega bureka.

Milica je vstala in zavzdihnila. Stopila je k vratom, obstala in se obrnila.

»To ni pošten. Dvignila sem majico. Pa govorila prot možu. Vi pa nič.«

»Kaj pa bi radi, da naredim, Milica?«

»Rada bi, da bi mu en rekel, da me to boli pa da ni v redu, da ženo tepe s pšancem.«

Šla mi je na živce. Ti njeni lasje. Ali glas. Skozi okno sem videl Stelo in Popaja. Sama sta bila na dvorišču. Nekaj ji je šepetal. Ona mu je, enkrat gor, enkrat dol, s ključem službenega avtomobila počasi potegnila po roki, v kateri je držal moj burek.

»Potem pa podpišite,« sem v obratu rekel Milici Sirić.

»Ne morem,« je rekla tiho in naposled.

Odšla je iz pisarne in trdno stiskala torbo. Na tleh sta se še naprej parili pikapolonici.

Tanja Mravak

Pšanc

Iz hrvaščine prevedla Đurđa Strsoglavec

DOI: 10.4312/CUAJ3455

Naslov izvirnika: Pivac (2010)

Urejanje in priprava za elektronsko objavo: Blaž Podlesnik

Založila: Znanstvena založba FF

Izdal: Oddelek za slavistiko

Za založbo: Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete UL

Prva e-izdaja.

Publikacija je dostopna na:

<https://doi.org/10.4312/CUAJ3455>

Ljubljana, 2021

Publikacija je brezplačna.

Datum prve objave: 2012

Različica dokumenta: 1.0.0

Zadnjič posodobljeno: 16. 8. 2021

© Prvotno objavljeno v knjigi Tanja Mravak: *Morava se pogovoriti*. Ljubljana: eBesede, 2012. Prevedla Đurđa Strsoglavec. Vse pravice do besedila ohranjajo lastniki avtorskih pravic prvotne izdaje, ki so prijazno dovolili objavo v okviru projekta prevodov slovanskih kratkih zgodb.

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID **93790979** ISBN 978-961-06-0575-1 (ePUB)

ISBN 978-961-06-0576-8 (HTML)

ISBN 978-961-06-0577-5 (PDF)